

DOUE DILE.

Sér'a calda si senina
Peste lume s'a latitu,
Susu zimbesce lun'a plina,
Marea dórme liniscitu,

Si pe ap'a albastría
Intr'o luntre ei plutescu,
De amoru si bucuría
Dulce elu si ea vorbescu.

Cându privescu in susu la astre,
Legânându-se usioru,
Cându in undele albastre
Acufunda ochii loru.

Si-apoi iar' a loru privire
Se-'ntâlnesce cu amoru,
Si unu raiu de fericire
Ei cetescu in viitoru.

„Doue dile, in ca doue —
Dice elu — si-i fi a mea,
Eternu ne lucesce noue
A iubirei dulce stea!“

— „Doue dile, doue inca —
Dice ea — dar' n'a sfêrsitu —
Si de-odata, de o stânca
Luntrea groznicu s'a isbitu.

Si ei cadu in négr'a mare
Si-amendoi se acufundu,
Si bendu undele amare
Ei disparu adêncu in fundu.

Elu o cauta, o zaresce
Pe unu valu indepartatu,
Si spre dens'a se isbesce
Si innóta desperatu.

Êta-lu vine, o ajunge
Cu alu seu puternicu bratiu,
O rapesce si o smulge
Dintr'alu mortiei negru latiu;

Si pe umeru o asiédia
Si poterile ei crescu,
Si-a lui bratie multu viteze
Valurile despartiescu.

Unu momentu.... si négr'a mórte
In amoruri s'a schimbatu!
Unu momentu.. Amara sórte
Vai poterea l'a lasatu!

L'alu seu peptu in desperare
Elu o strînge cu amoru,
Si-'ntr'o dulce sarutare
Se atingu buzele loru.

„Doue dile, doue inca...“
Glasuri triste cându si cându
Mai audi... in marea-adênca
Se pierdu ele suspinându.

Nóptea rece 'ntunecósa
Greu pe lume a caduutu,
Marea urla furiósa,
Lun'a 'n nori a disparutu.

SANT'A SILVESTRĂ

3 é u

♦ **di in care copii domnescu asupr'a parentiloru.**

— Noveleta. —

I.

La pólele muntiloru cari despartu Bavari'a de câtra statele de Weimer se afla opidulu Hoff, care dominéza o parte a vâiloru udate de Mayn. Acestu opidu, situatu departe de multu-amblatele câi publice, a pas-tratu pâna astadi vechiale moravuri cari pórtă pre sene caracterulu unei naivitati grave, ce lipsesce in cea mai mare parte din tóte cele alalte partí ale Germaniei.

In acestu opidu vietuia, acum'a-su câti-v'a ani, unu strainu cu numele Loffen. Se dicea că s'a nascutu in Boemi'a si că a servitu cá maioru in armat'a austriaca. Dara, dupa pacea dela 1855, pensionându-se, venisè la Hoff cu fiic'a s'a Dorote'a, din care mai tardiu se alese o tenera frumósa.

Maiorulu Loffen erá unu omu bene-educatu, curagiosu si devotatu. Din nefericire violinti'a caracterului seu i-i turburasè tóta viéti'a si 'lu impiedacase de-a inaintá in armata. Cea mai mica contradicere din partea cuiv'a, 'lu aruncá intr'o furóre grozava, de care mai tardiu i-i paré reu, dar' pre care se gená de a-o desaproba. Din caus'a acést'a pierduse pre rëndu pre toti amicii sinceri si protectori siguri ai sei.

Totusiu tempulu facú ce'a ce nu potuserá face consiliiale si imputarile. Acést'a fierbere interióra care se manifestá prin mani'a-i rapede, cu tóte hotaririle maiorului de a se predomni, se linisci puçinu, sangele-i circulá mai incetu, si esperienti'a facú cá spiritulu seu se fia mai puçinu grabnicu in a condamnă pre cei alalti, si in urma se sciù impacá si cu ace'a cá se asculte cu óresi-care pacientia si opiniunile contrari opiniuniloru s'ale.

Si acést'a stramutare o indepleni patemitatea. Inblânditu prin gratiile puerile ale Doroteei, leulu se facú omu; si acel'a care resistase in restempu de trei-dieci ani amiciloru sei, pe nesemtite deveni sclavulu supusu alu unei copile.

Loffen dara nu mai erá celu vechiu, — elu erá unu omu de totulu nou. Numai câtev'a iritatiuni intetrecatóre, i-i aduceau amentè câte odata cum erá elu in trecutu. Elu erá asemenea unei furtune liniscite din care nu se mai audu decátu óre-cari scomote de-partate.

Afora de acést'a, in pusetiunea maiorului se pre-gatea o mare schimbare; căci fiic'a lui erá se se marite. Ea avé de a se casatorí cu unu teneru inspectoru silvanalu Wilhelm Munster, pre care 'lu cunoscea inca dela venirea loru in Hoff si cu care crescuse impreuna.

Tenerulu se inchisese intr'o chilia cu soerulu seu, spre a aduce in regula tóte cele de lipsa, pentru acést'a casatoria.

— Asié dara suntemu intielesi, — dise densulu respingându unele socoteli ce i le presentase d-lu de Loffen si pre cari nici nu-si aruncase ochii, — vomu luá cas'a de pe malulu apei!?

— De óre-ce place Doroteei, — respunse maiorulu.

— Apoi acolo vomu fi mai bene decátu aici.

Loffen suspinà.

— Ve displace acést'a stramutare? — întrebá Wilhelm cu grabire, — ah! déca ve mai convine vomu se remanemu aici.

— Nu. fiulu meu. respunse betranulu soldatu punéndu-si mân'a s'a intru-ace'a a forestierului, — de locu nu-mi pare reu dupa acést'a locuentia.

— De ce 'ti pare reu dara! De câte-v'a dile te vedu asié de tristu. Ah! nu ascunde nemicu de mene! Dóra amu facutu eu cev'a ce te-a nemultiamitu?!

— Nemicu, scumpulu meu fiu! Dar' vedi tu acést'a casatoria 'mi rechiana in memoria atâtea suvenirí ale trecutului! Apoi sum gelosu de tene.

— Ce dici? strigá forestierulu.

— Sumu gelosu de tene, — repeti maiorulu, — căci tu ai se deví principal'a iubire a Doroteei. O! nu te nelinisci, asié trebuie se fia si eu nu voi a me plânge. Dar' indatinarea m'a facutu egoistu. Pâna acum eu erám singurulu obiectu alu ingrigíloru ficei mele; ea n'avea pre altu genev'a pre care se-lu iubésca si se-lu distrağa decátu pre mene, acumu tempulu si amorulu ei au se fia impartite si eu nu o voi mai poté avé totu deaun'a lângă mene si órele de singuratate me inspaimenta.

— Temerile d-t'ale au fostu prevediute de Dorote'a, — dise forestierulu, — alalta eri séra mi le-a comunicatu cu ochii inundati in lacrimi.

— Ce spui? — intrerupsè Loffen, — atunci 'mi voi ascunde dorerea: nu voi a tulburá nici câtu de puçinu fericirea Doroteei. Nu-i vorbi Willelmu nici odata de ce'a ce ti-amu spusu; acést'a e o slabitiune betranésca, o nebunía. Au nu voi trafi eu totu lângă voi si nu ve voi vedé in tóte dilele? — N'amú decátu se me dedau alt'feliu si me voi dedá.

Willelmu nu respunsè nemicu; si se facú tacere. In urma, aruncându spre maioru o privire ascunsa, dise esitându:

— Ar' fi unu mijlocu de a te feri de izolarea de care te temi.

— Care?

— O persóna, care ti-a fostu scumpa, si care astadi locuesce la Egra . . .

— Destulu, destulu Willelmu! — intrerupsè maiorulu redicându-se repede, — Dorote'a a trebuitu se-ti spuna ce i-amu reflectatu eu in acést'a privintia. — Nu trebuie se mai scormonimu cenusi'a afectiuniloru distruse. Nu-mi mai vorbí nici odata despre acést'a, te rogu cá amicu si 'ti pretindu cá tata.

Muster se închină cu unu aeru de tristétia si Loffen esi.

Person'a care locuia in Egra si la care Willelmu facuse allusiune nu era altu-cenev'a decatu mam'a Doroteei. — Casatorita forte de tenera cu maiorulu pre care 'lu iubia, ea aflase mai antaiu mii de bucurii in acesta unire, dar' pe rindu, pe rindu caracterulu lui Loffen i-i alterase acesta fericire. Charlott'a mandra si susceptibila, nu potuse suferi unele iritamente cari i-i pareau injuriose. In locu de a crutia pre barbatulu seu, ea 'lu iritase prin resistentia, imputari si nemultiamiri, — displacerea creseca din ce in ce mai multu, pana ce in urma indiferentismulu ocupă loculu amorului. Atunci fie-care tacea, inadusindu-si suferintiele in anim'a s'a si lasandu se se marésca un'a prin alta.

In urma escesula dorerei causa o ruptura violenta. Charlott'a se duse la Egr'a unde avea consangeni si Loffen veni la Hoff cu fiic'a s'a.

Dar' despartirea para a nu fi causatu nici o iritatie in inim'a lui. Fia din causa ca amentirea Charlott'e 'lu facea se-si aduca amente de unele neindreptari de cari rosia, fia ca pastra o ura asupra-i, — densulu se feria de totu ce-i pote aduce amente de mam'a Doroteei. Portretulu acestei'a fusese acoperitu cu unu velu grosu si pusu intr'unu cabinetu intunecosu; fortepianulu ei, inchisu cu grigia, era pe de diumatate ascunsu in fondulu unei camere nelocuite: elu impusea chiar' Doroteei ca se studieze harfa, ca si cum se-ar' fi temutu de o aducere amente a trecutulu. Ast'felu tote incercarile copilei pentru de a dellatură acesta ura fusesera pana aici zadarnice, — dar' dens'a avea un'a din acele animi carora bunatatea le insufla curagiu si cari nu se ostenscu niciodata de a incerca benele.

(Va urmă.)

La mormentulu decedatulu colegu Vasiliu Popu.

Repausatu la casa parentiesca din Cetanu in 28 ian. a. c.

*Din asta lume-amara, ce-i dicu desiertatiune
Te-ai dusu, te-ai dusu la ceriuri la-alu nostru Creatoru;
Te-ai dusu tu sufletu blande! si plini de-amaratiune
Lasatu-ai o multime de anime cu doru!*

*Precum pre marea lata plutesce cu-nsetare
Naieriulu cu 'ngrigire tientindu in spre uscatu,
Asie tindeai amice si tu intr'o sperare:
Dea-ajunge-unu scopu terestru, in ani inaintatu . . .*

*Dar' eta na'a-ti mica pre undele fatale
Lovita de viforulu amaru, cutropitoriu,
S'ascunde in vertejulu celu negru si mortale,
Ce-i dicu: „mormentulu rece.“ .. Aspectu ingrozitoriu!*

*In florea tineretiei, in anii de placere,
In primaver'a-ti juna, oh! tu te-ai departatu,
Ducundu cu tine doruri . . . suspine si dorere
Aceloru ce te-amara: vediendu ca i-ai lasatu.*

*Te-ai dusu, te-ai dusu de-ace in sferile usiore . . .
Lasatu-ai in dorere si lacrimi torinti:
Pre scumpii consangeni-ti: frati dulci si soriore!
Mai tristi inse lasatu-ai: pre dulcii tei parinti!!*

*Privesce-ne cum plangemu, cum plangemu cu tristétia
Collegii si amicii, pre carii i ai avutu, —
Ca-ci florea vietiei tale se-ascunse 'n négra cetia . . .
Candu adi pe a ta cruce depunemu unu sarutu:*

*Oftandu ca celu Potinte, din lumea-ast'a de jale
Luandu-te pre tine sub santulu scutu alu seu.
Se fii-ferice 'n ceriuri, ferice intre stele,
Se fii partasiu marivei, ce este-'n Eliseu!!*

*Primesce, oh! primesce oftarile sincere
Ce-acuma le depunemu, amice decedatu!
Pre crucea-ti mormentală, tributulu de dorere,
Cu totii cati in lume pre tine te-amu amatu!*

Gherla, in diu'a astrucarei decedatulu, 31 ian. 1880.

Pamfilu J. Grapini teologu IV.

Casatori'a,

— *Stidiu socialu.* —

(Continuare.)

In realisarea teoriei nostre inse damu de o difficultate esentiala. — Veni adeca intrebarea: cum va pote petrece o feta fora de amoru cei patru ani din urma ai junetiei s'ale, carii constitue celu mai poeticu si mai plinu de fantasii restempu alu vietiei ei — adeca anii dela alu 18-lea pana la alu 22-lea inclusive? Cu ce se ocupe si distraga in acestu restempu parentii pre ficele lor? Pericululu este mare, — dara mijlocele preventive contr'a lui inca suntu nenumerate. Se vedemu antaiu pericolulu, dupa acea apoi mijlocele preventive. Parentii vedu ca pasiunea ficei lor crece, se intaresce si ia o faja amenintatoriă. Feta nu-i mai multu acea ce a fostu mai inainte; ori ce semnu de fragedia, cetirea ori audirea si numai a unui evenimentu catu de catu mai patrundietoriu i-i sternesce lacrimi in ochi; ca-ci anim'a ei e susceptibila intogma ca pamentulu in tempulu primaveriei. Cum vomu se impiedecamu invapaierea animei si seducerea ei? Pentruca in etatea acesta fet'a iubescce pre celu de antaiu barbatu simpaticu, care i-i vene inainte. In etatea de 13 ani fet'a iubescce cu adoratiune pre idealulu creatu de fantasia s'a. De aici urmeza apoi ca dupa trecerea etatiei de fantasia cele mai multe fete se afla insielate in alegerea ce au facutu. Individulu care i-i era unu idealu se infaçisia inaintea ochiloru sei descepti ca o statua ghiatiosa.

Faja de pericolulu acest'a care duce pre calea amagirei, mam'a intielpta nu pote hesita. In convorbire cu fet'a s'a nu incungiura amorulu, ca si cum acel'a nici nu ar' esista, nici nu-lu blastema ca si cum ace l'a ar' fi isvorulu atotu reulu, ei i-lu presenta in trasurile-i adeverate, ca si pre insusirea animeloru no-

bile si funtea sempiterna a totu ce e nobilu, bunu si frumosu. Pentru o anima innocenta nici pe departe nu e atât de periculoasă pasiunea nobila a amorului că patim'a care usurpa acestu nume. Déca fét'a va precepe ca celu mai mare inamicu a acestui sentiu divinu este capritiulu, care se vérește sub mantéu'a acelu'a; déca va întielege că amorulu castu este unu talismanu pretiosu, care nu se póte căscigá decátu cu predominire nici assecurá decátu cu virtuositate; déca va aflá ca anim'a care voiesce a-lu cuprinde pre acesta trebue se fía curata cá si sanctuariulu, si maiestósa cá si bese-ric'a: se nu o tememu pre dens'a, acést'a ideia sublîma o va scuti de influentí'a desastrósa a totu ce pórtá masc'a acestei pasiuni nobile; căci cene cunóse pre Domnediu nu adoréza pre idoli.

Dara acést'a inca nu e totulu. Déca mam'a observéza, ca s'a stérnitú amoru in anim'a fiicei s'ale, póte invocá ajutoriulu unei'a dintre celea mai frumoșe legi ale naturei. Nu potemu se suffocamu pe deplenu pasiunile, dar' le potemu infréná, tocm'a precum potemu se facemu o alvia tiermurita si se damu o direptiune anumita isvorului pre care nu-lu potemu oprí cá se nu isbucnéscá. Déca mam'a observa ca in fét'a ei s'a stérnitú pasiunea, ea e detóre de a o infréná ace'a si de a-i da o direptiune buna: se invetie pre fét'a s'a la bonatate, charitate si iubire — la aceste sorori dulci ale amorului. Déca ea se pléca spre iubire: iubéscá pre seraci, pre nenorociti, amplá anim'a sentimentulu nobilu alu charitatiei. Prin acést'a se va supléní mai bine amorulu fantasticu, care alt'mentrea i-ar' incatená pote înainte de tempu anim'a.

Si sentimentulu charitatiei se-lu împreune mam'a cu unu studiu seriosu.

(Va urmá.)

MITOLOGIA DACO-ROMANA.

Piticotulu.

Adeseori întâlnim in povestile nóstre poporale unu personagiú fórte fantasticu si originalu, care are mai multe numiri, precumu: Piticu, Piticotu, Staticotu,¹ Statu-Palma-barba-cotu,² Statu-cotu, Staticotu de-unu cotu cu barba cu totu, Omulu ca schiopulu cu barb'a ca cotulu,³ Statu-cotu cu barba cu totu,⁴ Tar-

¹ At. M. Marienescu. Piticu, Piticotu, Staticotu, publ. in „Famili'a" an. VII. Pest'a. 1871. p. 399.

² V. Alecsandri. Opere complete. Poesii, vol. III. Bucuresci. 1875. p. 142.

³ In câte-va povesti si descáncece din colecti'a mea inedita.

⁴ Dionisiu Mironu. Petru Firicelu, poveste din Banatu, publ. in „Column'a lui Traianu" an. I. Bucuresci. 1870. Nrulu 30.

tahotu barba de-unu cotu,¹ si Harapotu statu de unu cotu.²

Acestu personagiú fantasticu si originalu, dupa istorisirea si credinti'a poporului, e unu piticu monstruosu, cu chipu si graiu omenescu, cu statur'a dupa cumu arata inse-si numirile lui, de-unu cotu, de-o palma séu de-o schiopa, si cu barb'a lunga de-unu cotu, in care totdeun'a de câte ori este constrinsu se mérga repede séu se fuga, se 'ncálecesce si se 'mpiedeca de nu póte fugi.

Loculu de petrecere alu Piticotului este mai alesu in codrii si padurile cele mari si pustii,³ éra locuinti'a lui este intr'unu vérfu de plop si cându se scobóra din acelu copacu, elu incalica pe unu epure schiopu séu si pe-o jumetate de epure de cutriera lumea si patrunde chiar' pe sub paméntu.⁴

Statu-Palma-barba-cotu, dupa cum aréta o legenda, a avutu și-o fétá fórte frumoșá, anume „Trestian'a" pe care i-a rapit'o „Fetu-frumosu."⁵

In crierii codrilor si-a padurilor, pe unde nici odata nu póte calca picioru de omu paménténu, pe unde numai Feti-frumosiloru si Nasdraveniloru li-i data se póta patrunde, spunu povestile, că se afla câte unu palatu fórte frumosu. In palaturile acestea, de si suntu infrumsetiate cu cele mai scumpe odóre si podóbe si diriticate cum nu mai sunt altele, ca si cându ar' locui intr'ânsele cine sci ce ómeni alesi si mari, cine sci ce crai si imperati, ori si cându s'abatevr'unu Fetu-frumosu séu Nasdravanu, séu alti voinicí, precum suntu buna óra Fióiei, adeca Fiiulu-óiei,⁶ Fiiulu-Vacii,⁷ Petrea-Fióiei,⁸ Petrea-Firicelu,⁹ cu carii suntu totdeann'a Strimba-lemne si Sfarma-pétra insogiti, si intrându intr'ânsele nu dau nici cându peste unu sufletu de omu cá toti ómenii, ci ei vedu, spre cea mai mare mirare a loru că tóte treburile in aceste palaturi se facu séu singure de sine cá din serinu, se matura singure, se curatíescu, se pregatescu bucate si se panu pe mésa, séu pe la prándiulu celu micu viuu pe neasceptate, nu se scie pe unde si cum, trei fete, si acestea apoi curatíescu palaturile, le matura, stergu tóte lucrurile

¹ H. C. Wartha. Calendarulu Basmelor si alu cânturiloru poporale. Bucuresei. 1875. p. 29.

² I. V. Insemnatatea literaturii române poporale, publ. in „Aibin'a Carpatiloru" an. I. Sibiu. 1877. p. 126. Dlu I. V. afirma că Harapotu statu de-unu cotu, ar' fi unu Basarabu séu Negru, care a mai adausu tierile de sub ascultarea sa. — Se póte dar' noi am voi mai întâiu se scim pe ce basa isi razima Dl. V. afirmatiunea sa?

³ Dupa tóte povestile, cari tractéza despre Piticoti.

⁴ V. Alecsandri, loc. cit. si D. Mironu asemenc.

⁵ V. Alecsandri. op. cit. pag. 41.

⁶ At. M. Marienescu, loc. cit.

⁷ H. C. Wartha, op. cit. pag. 29. si urm.

⁸ Intr'o poveste din colecti'a mea inedita.

⁹ D. Mironu, loc. cit.

de colbu, facu bucate, ascernu mės'a si — cum asiédia bucatele pe mės'a, — deaun'a disparu fora se le prinda cine-va de veste pe unde s'au dusu si 'n cătrău au apucatu. Éra cōlea, cându sōrele e cruce-amédî, cându bucatele suntu puse pe mės'a si nu-su nici prea ferbinti nici prea reci, ci numai asiè la vreme, cum suntu adeca mai bune de măncatu, atunci numai ce vede voiniculu, ce sta de panda, cà, cum au disparutu fetele se ivesce unu omusioru micutiu, abia de o palma de lungu, dar' eu barb'a de unu cotu, si calare pe unu epure schiopu de'nainte usiei. Acestu calaretiu minunatu, cum sosese la pragulu usiei, indata se da josu de pe calu, adeca de pe epurile seu celu schiopu, intra in launtru, se uita in tōte partile, cauta de-a-meruntulu la tōte lucrurile, se pune apoi la masa si ospetēza fora nici o grija séu téma.

Acestu omusioru micu, acestu calaretiu fantasticu, este unulu dintre Piticotii, ce locuescu nu departe de acelu palatu, éra cele trei fete suntu nesce dīne, cari in tōta diu'a i pregatescu prandiulu, disparu inse totudeaun'a inainte de-a sosi elu la mės'a, temēndu-se ca se nu li faca vre-unu reu.

Fetele disparu; éra voiniculu, ce e pusu de cătra fratii sei cà se stee si se véda ce se va intēplă in aceste palaturi, remăne nimitu de frumuseti'a si ginasia loru. Dar' si mai tare se uimesce elu, cându vede pre Piticotu cà intra in casa si se asiédia la mės'a, si e vai si amaru de dēnsulu déca cutēza a se apropiă de noulu óspe si-ai luă taierulu cu bucatele de 'nainte séu a nu-i da pace se mănance câtu voiesce elu! Atunci Piticotulu indata se repede asupr'a voinicului, i-i rade o palma buna de-lu adōrme la pamēntu, apoi [cà si cându nici nu s'ar fi intēplatu nemica, se pune éra la mės'a, mănanca bine pâna ce se satura si abia dupa acést'a se scōla éra-si, incalica pe epurile seu celu schiopu si se cam mai duce in trēba-si de unde a venit.

(Finea va urmă.)

S. Fl. Marianu.

Seracii fericiiti.

— Imitatie. —

O ninsōre alba orasiu-nvalia
Si-ale lunei radie asupr'a-i lucia;
In fundulu caretei, invelita-'n sialu,
O nobila dama venia dela balu;
Armasarii negri, ce cà smei alergu,
Se oprescu de-odata si din locu nu mergu.
La radiele lunei iata se zarea
Unu copil in fasie ce amaru gemea;
Dar' nobil'a dama unu semnu a făcutu,
Si pe de allaturi caret'a-a trecutu,
Lasāndu in ninsōre miculu muritoriu,
In urma sosese unu bietu muncitoriu,
Investitu cu sdrentie, tremurāndu de frigu,
Luāndu-si dejunulu compusu de-unu covrigu
Cum vede copilulu, lu-redica pe locu,
'Lu sterge, 'lu frēca si-lu pune-'n jocu;
Apoi se întōrce acasa la elu.

— Jacea in ninsōre unu bietu mititelu
— Sociei lui spune — „mai multu de-ar' fi statu,
De siguru suflarea din urma-ar' fi datu;
Apoi, de ai sufletu de omu, de crestinu,
Nu-lu poti lasă ast'felu se piéra in chinu;
Aveamu dela Domnulu cincî dragi de copii;
De adi inainte avemu siese fi!“

„Dar' tōte suntu scumpe si iérn'a e grea!“
— Se facemu, femeia, cum Domnulu va vrea.
Eu unulu, de astadi mai multu voiu munci;
Me lasu de betia, si-aducu totu aci.“

— „Unu anu e aprōpe, cu banulu adunu,
O rochia nōua se iau de craciunu.
Mergi, cumpera lemne cu banii-adunati,
Cà vedi copilasii suntu mai degerati,
Si adă la mine copilulu gāsitu,
Cà vré cāutare, cà vré încalditu.“

Femeia si omulu suntu veseli si plāngu
De fapt'a loru buna, si-'n bracia se stringu.
Din diu'a ace'a ei suntu fericiiti,
Desi cà 'nainte traiescu chinuiti;
In somnule-adesse ei credu a vedea
O alba-aretare in frunte cu-o stea:
E semnulu ce pōrta unu sufletu curatu,
De fapt'a s'a buna prin ea coronata.

George Cretianu.

SECRETELE A LORU TREI NOPTI

SÉU TREI MORTI VÍ.

(Romanu englesu d. II. Frankstein.)
(Continuare.)

Capitulu III.

O convorbire curiōsa.

Económ'a tōta nōptea o petrecu in cas'a pacientei, legānandu prunculu micu pre braçia, càci mum'a s'a nenorocita adormi.

In decursulu acestor'a se petrecu o scena curiōsa in chili'a marchisului.

Cu o óra mai târdiu de sosirea nenorocitei, o a dōu'a lovitura in pōrta, aretà cà un'a visita noua va se se 'ntemple. Individulu necunoscutu, dupace 'si spuse numele, numai decātu fu lasatu se intre. Elu 'si depuse vestmintele ude de o parte, — faci'a lui eră palida. Fora de a dice cev'a fu condusu de unu servu in odai'a marchisului, in care, după un'a privire destulu de adenca ce o facu marchisulu asupr'a servului, cà semnu de a nu amenti nimenui presinti'a strainului, marchisulu se scōla si cele de antaiu cuvinte a lui cătra strainu fura „ce veste nōua 'mi aduci?“ — „Nemicu nou“ respuse strainulu nostru. — „Eu am miscatu tōte pietrile pentru de a-ti esecutá mandatulu, dar' nu mi-a succesu.“

„Aceste le-am presupusu, dise marchisulu, dar, Domnedieu mi-a ajutat mie, si am avutu mai mare succesu. Vină numai, vină mai aprōpe — nici paretii nu trebuie se scie ce am se-ti spunu.“

Strainulu se apropiă; marchisulu 'lu prinse de mâna si i siopti la urechia, nesce cuvinte in urm'a càror'a sari cà si muscatu de o vipera, precāndu marchisulu i aretà cu degetulu dreptiunea chilie, in care jacea fēt'a lui desperata — intre mōrte si viétia.

Dupa ce strainulu 'si veni in ori, dise: „sermana f'eta, — sermanule pruncu! Mai pretindi ore si acumu cá se 'mi esecutezu planulu?“

„Da, da!“

„Dar' aibi indurare de fic'a D-T'ale, déca mai ai sentiu de omu.“

„Indurare?! dise marchisulu. „Dar' d'ens'a ce compatimire a avutu fačia de mine si de onórea mea. — Nu, nu; eu nu sam copilu, pre care ori ce suflare de ventu, lu abate dela propusu. Si D-T'a, déca 'mi vei refusa ajutoriulu, vei fi lasatu, si voiu cercá alti agenti. Nu fi timidu! Eu 'ti voiu resplatí bine!“

Dar' . . . e uniculu D-T'ale pruncu!

Faci'a marchisului deveni mai infioratória si dise: „f'et'a mea a moritu fačia de mine pentru totudeaun'a. De astadi inainte sum singuru si voiu vietit singuru. D-T'a poti se-mi ajuti, dar' te feresce se nu-mi fi falsu.“

Strainulu plecá capulu.

„Eu crediu, cumca me cunosci destulu de bine si asia nu poti se stai in dubiu“ dise strainulu, „dar' odata vei plânge cu amaru cele ce mi le impui se le esecutezu.“

Marchisulu risè demonicesce.

„Eu voiu cutezá a face tóte, replicá marchisulu, numai se-mi resbunu asupr'a celoru ce me vatema atátu de crudu.“

Nu voiu avé odihna, pâna ce nu-mi voiu resbuná onórea, pâna ce numele meu va fi spalátu. „Apoi 'mi voiu redicá érași capulu si voiu privi lumea in fačia.“

„Eu dara nu am alt'a de facutu, decátu a-ti asceptá mandatele“ — dise strainulu.

„Cându vei fi pregatitu pentru o nóua caletoria?“

„Indata“ dice necunoscutulu nostru.

Marchisulu nu mai respunde, ci merse la unu scriniu, lu descuiá si i dete unu pachetu, pe care strainulu 'lu bagá in busunariu.

„Acolo ai cincí sute de pundi.“ Nu fi crutiatoriu, dar' i intrebuintiéza spre scopuri bune. Acum me lasa, dar' 'mi relatéza indata ce vei dá de vre-o urma. Eu voiu delaturá tóta greutatea — si aretà cu degetulu spre chili'a unde jaceá fic'a lui.

Strainulu esi, 'si luá vestmintele cele ude érași si se pierdú in intunereculu noptiei.

Facându-se diua, económ'a Quillet, care nu scia despre cele petrecute mai susu, puse prunculu in braçiale mamei sale. Clar'a rise, dar' risulu ei erá rataciatoriu. Betrân'a esi si merse in chili'a sociului seu. Se primira unulu pe altulu si incepura a plânge.

„Ce va dice marchisulu“, dise Iobu. „Domnedieu scie, póte cá ambii nenorociti voru mori. Déca nou-nascutulu ar' fi barbatu, ar' poté traf in lume, dar' fiendu f'eta cu greu va poté face cev'a, cáci s'a nascutu in o óra nefericita.“

Cine va spune D-lui?

„Eu“ dise económ'a. Grigescce numai cá servitorii se crédia cumca pacient'a e o straina. Eu voiu merge la ea, cá prunculu plânge.“

Dicându aceste intrá in chili'a pacientei.

Dupa unu intervalu de trei ore marchisulu 'se pofti dejunulu.

Preste câteva'a minute merse económ'a si dusé domnului seu dejunulu cerutu.

Marchisulu se aflá inaintea caminului si erá cu multu mai ruinatu sufetesce si mai debelatu, decátu in sér'a trecuta. La intrare 'si aruncá privirea asupr'a económei. D'ens'a stá tremurandu, dupa ace'a dise: „aici e dejunulu.“

Elu 'si întorse capulu. Prospiciá cu diece ani mai betranu. Ochii lui erau intrebatori, económ'a 'lu pricepú si respunde: „d'ens'a e in chili'a ei: e fórte morbósa — póte cá va mori. Am chiamatu la d'ens'a unu medicu.“

Marchisulu la tóte aceste tacú, dar' nu-si luá ochii de pre económa.

„Marchise!“ dise ea, „are unu pruncu micu — o fetitia.“

Marchisulu i facú semnu cu mân'a cá se ésa, si faci'a lui erá de unu aspectu infioratoriu. Fora a mai lungi vorb'a se retrase in chili'a pacientei, si mai multe dile neci nu visitá pre marchisu, remanendu inchisa cu pacient'a sa.

Mediculu nu a fostu mai multu rechiamatu, desí atátu mam'a, cátu si prunculu erau aprópe de mormentu.

Betrân'a económa portá grija de nou-nascut'a si delicat'a fientia, dar' se temeá cumca va mori.

Dar' cu tóte aceste mórtea scuti pre mama si pre prunca. Mam'a stá tacuta privindu mic'a fientia, dar' nici cându nu-si desmerdá pruncutiulu delicatu, póte cá nu-si venise in ori si spiritulu ei rataciá inca fora de a scí unde.

(Va urmá.)

P. J. Grapini.

Scanteiutie.

Domnisiór'a X. e cárm de vrésta. In dílele trecute díse:

— Eri séra am fostu pentru prim'a data la balu.

— In alu câtevale carnevalu? — intrebá unu june pucinu complexantu.

*

— Domnule, amu auditu cá D-ta esti forte slabu jocusiu . . . díse o dama catra unu cavaleru care o angagiá la jocu.

— Da, destulu de mare necasu e pentru mene acést'a — respunde cavalerulu.

— Si pentru mene-i totu atátu de mare necasu — reflectá dam'a si indata adausé: Sum angagiata.

*

Dómn'a X. abandonáse cu necredentia pre sociulu seu si fugisé cu unu cavaleru ce-i face curte.

Barbatulu complexantu, aflându ca unde i se asiediasé soci'a cu amantele seu, fi tramisé unu síru de denti cu unu biletu pre care erá însemnatu:

— Dómn'a mea, din gresiéla ai dusu dentii 'sócrei D-t'ale, benevoiesce a-i tramite indereptu, retienendu pentru D-t'a pre acesti'a ai D-t'ale.

Biletulu ajunsé in man'a amantelui; si a trei'a dí bun'a femeia cáita de pasiulu seu se aflá la barbatu.

REVISTA.

Palatul Domnilor de odinioara a Moldovei, care era o podoba distinsa a capitalei Moldovenesci Jasi a fostu nimicitu prin unu incendiu infricosiatu in 15/27 ianuarie a. c. Acestu palatu a fostu ziditu in 1805 de catra principele Moruz, — actualmente a fostu assiguratu la banc'a „Romani'a“ in 800.000 franci.

In diu'a urmat'oria acestui desastru in locurile publice din Jasi s'au affiptu urmat'oriele telegrame:

Domnului Cogalniceanu, ministru de interne in Jasi.

Bucuresci, 16 28 ianuaru 1880. — Amu luat u cunoscintia cu adunca mahnire despre deaiturile ce-mi dati asupra tristei intemplari din Jasi, a nenorocitului incendiu alu Palatului Administratiunei; regretu din sufletu ca Jasi, a dou'a capitala a tiei si orasiulu catra care amu deosebita iubire, a perdutu unulu din cele mai de capetenia ale sale monumente. Cu catu inse leganulu Unirei este in acestu momentu de incercatu, cu atatu afectiunea Mea si a tiei se redica la inaltimea restristei venita asupra sa. Poteti asigura pe iubiti mei Jasiiani ca atatu Eu catu si guvernulu vomu depune tote staruintele, ca Palatulu Administrativu cu care se faleau se fia radicat u din cenusia si se se inaltie mai mareti si mai frumosi; comptedi u pentru acest'a pe generositatea si iubirea tuturoru Romaniloru catra tiea si catra monumentele ei. — Carolu.

Jasiailor!

Mari'a S'a Regala Carolu I, pentru care precum bucuriile Romaniei sunt bucuriile Sale, asemenea si durerile natiunei sunt durerile animei Sale, adencu mahnit u de nenorocirea ce a bantuitu orasiulu nostru. Leganulu Unirei, prin arderea vechiulu nostru Palatu Domnescu, a binevoitu a-mi adresa depesi'a mai susu reproducu. Eu vo aduca la cunoscintia ca o marturia a nobilelor eugetari ale Suveranulu Romaniei pentru a dou'a S'a capitala, ca unu semnu de dureroasele Sale simtiri pentru restristea ce ne lovesce, ca o generosa inchisitiune ce ve da in numele natiunei, ca Palatulu nostru, de care cu dreptu cuventu noi Jasiiani ne faleam u, va fi in curendu redicatu din cenusia si se va realtia mai mareti de cum fusese inaintea sinistrului.

Se traiasca Bunulu nostru Domnu! — Se traiasca Romania! Se traiasca orasiulu Jasi! Ministru de interne: Cogalniceanu.

M. S. Regele Tieriloru de Josu a stabilit u dilele acestea, prin nota oficiala, remisa d-lui ministru alu afaceriloru straine relatiuni normale si permanente cu Romania ca statu independinte.

M. S. Regele Greciei a legatu, asemenea, aceleasi relatiuni cu noi, inca de mai multe dile, primindu si aderandu la numirea d-lui C. Esercu ca ministru romanu la curtea regatulu elenu.

➤ **Limb'a ungeresca in Moldov'a.** Domnulu Ioanu Polescu scrie printre altele in „Resboiulu“ nru 862: Limb'a a jucatu totudeaun'a celu mai mare rolu. — Grecii si Romanii faceau casu de morte si vieti u pentru limb'a lor u. Temistocle a condamnat u la morte pe unu interpretu ce venise cu nescu ambadori persani, pentru-ca ar' fi profanatu limb'a greca neservindu-se de ea. Imperatulu Claudiu a redicatu dreptulu de cetatianu unui Lycian, care n'a sciutu se-i respundia latinesce. Roma, intre obligatiile ce impunea celoru invinsi, cea mai de capetenia era limb'a latina. Cartaginesiloru le era oprit u de a inveti u grecesce. Si cate de acestea faceau cei ce voiau se fia unu poporu, se le domine limb'a deca voru perfi ei.

In Moldov'a, in doue din cele mai mari si mai frumose judetie, mai cu sema Bacaulu si Romanulu, locuitorii tierani, cari sunt u mai toti razasi,

mosneni si proprietari mici, vorbescu numai ungeresce. Candu intri in satele lor u, e mai reu decatu in mijloculu Ungariei; trebuie se mergi cu talmaci: femeile si copii nu sci u se dea nici „buna demaneti'a“ romanesce. — Culp'a neiertata este a omeniloru nostri de statu ca n'au ingrigitu nici odata de romanisarea acestui elementu si a lasatu in anim'a Moldovei o populatiune de preste doue sute de mii, streina si de limba si de religiune. Domnule Nicolae Cretulescu, Ministru cultelor u si instructiunei publice, se vede ca seculii ti-a pastratu d-tale resolvarea acestei cestiuni natiunale. Fa ca poporulu ruralu, carui'a i-au dat u pamentu la 2 maiu, se fia unulu si acelasi si in limba si in anima, caci in elu sta vieti'a tiei: romaniseza pre acesti Ciangai, scapa-i de uritulu nume ce nu voru nici ei se-lu porte, si vei ave eterna recunoscintia.

Mesurile ce ar' trebui se se ia sunt u: mai antai u indesuirea scololoru prin tote satele, catunele si fundaturile ungeresce: copii luati cu vatasielulu si dusi la scola ern'a si ver'a, mai cu sema fetele care devenindu mame si voru inveti u copii romanesce: si alu doilea, pe la tote besericele lor u, adusi preoti dintre Romanii din Transilvani'a, ca se le vorbeasca si se le cetesca romanesce. — Candu preotulu le va da binecuventarea in limb'a romana, candu dascalulu le va canta romanesce, si candu mam'a va legana copilulu si-i va dice: haidi, nani puiulu mamei rezultatulu va fi dobanditu!

Pentru alumneulu institutulu pedagogicu-teologicu Aradanu va arangia junimea romana din Aradu unu balu in 14/26 fauru a. c. Pretiulu intrarei de persoana 2 fl., de familia 4 fl. Offertele maritimose se pot u face si pre calea Redactiunei dela acestu diurnal u.

In favorulu inundatiloru Romani de dincoce de Carpati s'a arangiat u concerte, serate si baluri in mai multe orasie din Romania, Transilvani'a si Ungaria. — „Preotulu Romanu“ — ce apare in Gherla, indemna pre clerulu si poporulu romanu la indurare faia de acesti nenorociti. — prin o Eshortatiune ce o publica din pen'a colaborat'orelui seu ordinariu Vasiliu Criste preot u in Zalnocu. — „Amiculu Familiei“ inca va primi cu placere contribuirile spre acestu scopu si cuietandu-le in colonele s'ale, — le va inainta la destinatiunea lor u.

Naseudu, 31 Ianuaru st. n. 1880. Domnule Redactoru! Cetindu in numerulu primu a pretiuitulu D-vos-tre diuaru una corespondintia, intitulata „Din vieti'a sociala dela Naseudu“ nu pot u remane nici eu indiferent u, — ca si publiculu Naseudenu, de care sum provocatu, — fara a reflecta puine cuvinte, faia de observarile facute asupra concertulu arangiat u de profesorele de musica I. Muresianu in preser'a anulu nou.

Concertulu acest'a a reusitu spre cea mai mare multiamire a publiculu auditoriu, ce a si aretat u prin nenumeratele aplause urmate dupa fiecare piesa. Ar' urma dupa corespondintia, ca publiculu Naseudenu n'aru fi competent u si n'aru posed u gustulu recerutu in musica, ce'a ce, — se me ierte Dlu corespondinte, — nici nu se pote presupune. Progresulu facutu de tinerii gimnasiali, in acestu scurtu intervalu, a fostu laudatu de publiculu intregu, afara de vre-o cati-va individi caror'a nimeni nu le pote indestulu face pe voia. Relativu la observarea din urma, la care sum silit u a reflecta, am numai de a dice, ca de 18 ani, de candu sum aici, orchestra de studinti mai buna, — considerandu timpulu scurtu abia de unu anu de candu Dlu profesorulu de musica a fostu silit u cu puine exceptii,

a-si crea elevi noi, incepându dela elementele muzicii, — n'am au auditu. — Alta orchestra n'avemu pe aici si arareori ratacescu câte 4 lautari, cá vai de ei, cari, dupa cumu se vede multor'a a stricatu audiulu musicalu care 'lu posedé órecându. (?) — Eu dimpreuna cu publiculu Naseudénu, care consimte cu mine, gratulezu Dluí Muresianu si i dorescu din anima succesulu celu mai bunu. Destulu de tristu lucru e ca densulu, — care e uniculu Romanu dincóce de Carpati, ce s'a aplicatu la acést'a arta frumósa, se fia ast'feliu sprigínitu de ai sei. — Primiti s. c. l. p. in numele seu si a mai multor'u naseudéni.

La aceste observatiuni nu avemu de a reflectá nemicu alt'a. decátu cá asecuramu pre domnu p. si pre cei-alalti de o opiniune cu ds'a cumca Corespondentele nostru dela care amu publicatu si corespondenti'a din nrulu primu alu diurnalului nostru e cu cea mai buna aplecare fačia de d-lu I. M. si ca doresce, impreuna cu noi, cá orchestr'a musicala a studentiloru dela Gimnasiulu sup. rom. din Naseudu se deviná sub ds'a mándri'a gimnasiului si emulant'a altor'u orchestre musicale din patria si strainatate.

Dr. Joana Nechita advocatu in Zelau a daruitu patru jugeré de pamentu in beneficiulu invetiatoriloru romani din Jacu. Numitulú domnu multu-generosu fačia de invetiamentulu poporalu, a mai facutu ast'feliu de daruiri si la alte scóie románe. — Atari fapte se recomenda ele de sene-si; — si asié noi nu avemu decátu de a oftá generosulu d. advocatu viétia indelungata si fericita — si multi imitatori.

Angli'a a inceputu cu Turci'a negociari serióse pentru luarea in definitiva posesiune a insulei Cypru.

Osmanu pasi'a va merge in dílele acestea la Petersburg insarcinatu cu o misiune speciale din partea Sultanului Turciei la Tiarulu Rusiei.

In Constantinopole s'au inscenatu la 4,16 ian. a. c. demonstratiuni ruso-file.

Turci'a este pre cale de a inchiá cu Persi'a unu tractatu de aliantia, — cu scopulu de a preveni evenimentele ce se prepara in Asi'a centrale.

Irlandi'a pretende dela Angli'a unu parlamentu propriu independentu.

Muntenegrulu a fostu sfatuitu prin Poterile semnatarie a tractatului dela Berlinu cá se nu purcédia ofensivu la luarea Plavei si a Gusinjei.

Franci'a a denegatu Archiereiloru dreptulu de a figurá cá stari in consiliulu superioru alu invetiamentului.

Necrologu. Au repausatu: Demetriu Horvatu primariulu benemeritatu a Beiusiului in Beiusiu, Fabiu Camillu Densusianu studinte gimnasiale la 17/2 ianuaru a. c. in Brasiovu.

PREOTULU ROMANU. Diurnalu besericescu, scolastecu si literariu. **Nrulu I** cuprinde: *La unu preotu teneru poesia de Justinu Popfiu, La anulu nou predica de Justinu Popfiu, Referinti'a între societatea umana si între beserica dupa principiale apuseniloru in consonantia cu resaritenii* [I. Statulu societatiei umane înainte de fundarea besericei. II. Originea statului. III. Necesitatea existentiei statului. IV. Insuficienti'a statului de a conduce pre omu la destinulu seu si necesitatea besericei. V. Beserica si statulu ambe_suntu fundate prin dispusetiunea lui Domnedieu, diferescu între sene, inse potu si trebue se consiste un'a langa alt'a, pentru ca ambele suntu fundate spre a conduce la destinulu seu pre genulu umanu. VI. Relatiunea basericei lui Christosu facia cu singuraticii membri ai genului umanu. VII. Modulu de purcedere alu

besericei in implenirea misiunei s'ale. *Folósele buneí educatiuni.* — Detorintiele parintiloru facia de crescerea fiiloru sei de J. F. Negrutiu. *Locasiulu fericirei* poesia de Petru Dulfu. *Calendariulu.* **Nrulu II.** cuprinde: *Chestiunea creatiunii* — studiu apologeticu de Justinu Popfiu, *Despre insemnatatea agiasmei* de Vasiliu Gr. Borgovanu, *Consideratiuni asupra celoru siete doreri ale P. C. Vergure Mari'a.* Dupa Alfonso Maria de Liguori de Dr. Joana Ardeleanu, *Cuventu de mangaere pentru morbosu* (I. Inainte de primirea s. Maslu, II. Dupa primire seau impartasire) de Vasiliu Gr. Borgovanu, *Folósele buneí educatiuni.* Detorintiele parintiloru facia de crescerea fiiloru sei. (Finca) De J. F. Negrutiu, *Langa patru morminte* poesia de Justinu Popfiu. *Recensiune* — Din opurile S. Thasciu Cecilii Cyprianu eppu si martiru in Cartagea. Cartea despre unitatea Basericei_Catolice, tradusa de Georgiu Pasca profesore. *Revista.* Pre invelitoria: anuntiuri literarie.

Logogriфу.

De Parteniu Moldovanu.

Din urmatóriele 46 silabe se potu formá 15 cuvente, acororú litere initiali cetite de susu in josu dau numele unui locu insemnatu in Transilvani'a; ér' literile finali cetite totu de susu in josu, numele unui barbatu, care a escelatu in acelu locu:

le, no, ne, cas, man, nu, pii, siu, man, sta, deb, o, gor, ge, nii, tu, re, ti, so, ca, a, i, — el, fra, tu, bi, pii, cu, ar, cra, ra, pi, e, sitt, io, bab-, til, do, al, on, man, i, in, heim, ur, re.

Terminulu pentru deslegare e $10\frac{1}{22}$ fauru a. c.

Intre gâctori se voru sortiá icóne frumóse si carti pretióse.

Trei lucruri.

Vinulu imbéta

Si elu aréta

Cum este traiulu de griji scutitu;

In capu i-ti duce,

Fumulú ce-adeuce

O mangaiare de fericitu.

Tutunu 'ti tiene

De uritu bine,

Candu n'ai ce face, posomoritu;

Prin nasu i-ti duce

Fumulú ce-adeuce,

Care te scapa de ori-ce uritu . . .

Femci'a 'n fine

Cu-amoru-i viore,

Si nu-ti da pace mai nici de cum,

Atunci tutunulu

Vire cu vinulu

Se te consóle cu alu lorú fumu!

Pavel Puricele.

Proprietariu, Editoru si Redacteru respundietoriu: Nicolae F. Negrutiu.

Gherla. Imprimari'a „Georgiu-Lazaru.” 1880.